

Sociální začlenění

Sociální začleňování: V právním řádu České republiky (zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů) je sociální začleňování definováno jako proces, který zajišťuje, že osoby sociálně vyloučené nebo sociálním vyloučením ohrožené dosáhnou příležitostí a možností, které jim napomáhají plně se zapojit do ekonomického, sociálního i kulturního života společnosti a žít způsobem, který je ve společnosti považován za běžný. K obecným cílům sociálního začleňování tak patří: - Zajištění účasti v zaměstnání a rovného přístupu ke všem zdrojům, právům, zboží a službám; - prevence rizika sociálního vyloučení; - pomoc nejvíce zranitelným; - mobilizace všech relevantních aktérů. (MPSV, 2014)

V České republice je platná tzv. Strategie sociálního začleňování (dále jen „Strategie“). Jedná se o národní rámcové dokumenty, jejichž ústředním tématem je sociální začleňování a boj s chudobou, které navazují na dřívější Národní program reforem.

Strategie se zabývají prioritními oblastmi významnými pro sociální začleňování osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených a jsou i důležitým dokumentem z hlediska čerpání finančních prostředků z veřejných rozpočtů České republiky i využívání Evropských strukturálních a investičních fondů Evropské unie

Základním nástrojem pro řešení sociálního začleňování osob je z pohledu Strategie sociální práce. Vedle opatření zaměřených na rozvoj sociální práce se Strategie zaměřují na podporu rodiny; rovného přístupu ke vzdělání, přístupu k zaměstnání, sociálním službám; k bydlení a ke zdravotní péči.

V současnosti platné dokumenty:

- Strategie sociálního začleňování 2014–2020 schválená vládou ČR usnesením č. 24 ze dne 8. ledna 2014
- Strategie sociálního začleňování 2021–2030 schválená vládou ČR usnesením č. 55 ze dne 20. ledna 2020

Zdroj: Úřad vlády ČR, 2009. Příručka pro sociální integraci. Praha: Úřad vlády ČR.

Níže uvádíme vybrané cíle strategie sociálního začleňování, tak, jak jsou definovány ve zmíněném dokumentu pro období 2021-2030. Zdroj: MPSV ČR. 2020. Strategie sociálního začleňování 2021-2030. Praha: MPSV

Proces sociálního vyloučení se dotýká celé společnosti; jedním z negativních důsledků je narušení společenské soudržnosti. Sociální soudržnost označuje stav sdílené identity, loajality a solidarity ve společnosti. Vyjadřuje schopnost společnosti zajistit odpovídající životní podmínky všem svým členům. Soudržnost nevzniká prostou občanskou, prostorovou či teritoriální příslušností, nýbrž participací na sociálně ekonomické dynamice a správě věcí. Sociální soudržnost je provázána také s územní soudržností, protože rozsáhlé narušení sociální soudržnosti negativně ovlivňuje funkční začlenění daného území do globalizované ekonomiky a společnosti

a možnosti jeho spolupráce s dalšími aktéry na regionální, národní nebo evropské úrovni.

A) Garance rovných příležitostí

Prosazování a podpora sociálního začleňování, resp. předcházení či omezování sociálního vyloučení různých zranitelných skupin osob, má v moderním pojetí přístupu k řešení problémů těchto skupin osob svoji nezastupitelnou úlohu.

K obecným cílům sociálního začleňování patří mj. i zajištění rovného přístupu ke všem zdrojům, právům, zboží a službám. Nedílnou součástí sociálního začleňování tak musí být i uplatňování zásady rovného zacházení, resp. zákazu diskriminace a vyrovnávání příležitostí, což vede ke zlepšení podmínek pro aktivní účast dotčených osob a jejich zapojení do společnosti.

Cílem v rámci strategie je zajistit rovný přístup osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených a osob s různým typem znevýhodnění ke společenským zdrojům. Dále, zvýšit občanskou informovanost osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených z hlediska základních kompetencí a právního povědomí, podporovat aktivní dobrovolnictví v této oblasti. Zvýšit informovanost veřejnosti o problematice sociálního vyloučení. Podpořit snižování nerovností osob s různým typem znevýhodnění ve společnosti, např. osob se zdravotním postižením, migrantů, menšin (včetně marginalizovaných skupin jako jsou Romové). Snižovat bariérovost veřejného prostoru – z hlediska fyzických orientačních a komunikačních bariér, i z hlediska stereotypizace některých skupin či osob (např. seniorů, Romů, osob se zdravotním postižením, rodin s dětmi).

B) Posilování sociální soudržnosti

Indikátory, které vycházejí z „objektivních“ parametrů příjmové distribuce nebo materiální deprivace (přes řadu svých omezení) ukazují, že ČR je v kontextu EU státem s podprůměrným nebo maximálně průměrným rozsahem chudoby a sociálního vyloučení. I přesto však v řadě aspektů, zejména v těch, které souvisejí se „subjektivním“ vnímáním sociálních nerovností a vlastního postavení ve společnosti, dochází k prohlubování disparit mezi sociálními skupinami.

Pojem společenské soudržnosti v sobě zahrnuje: • aspekt sociálního smíru (nízká míra sociálních konfliktů ve společnosti, nízká míra sociálního vyloučení); • hledisko vzájemnosti a solidarity (spolupráce, participace na zdrojích); • princip rovnováhy ve společnosti (důstojný život pro všechny, rovnost příležitostí k dosažení zdrojů); • aspekt důvěry (společenské klima) Společnost je soudržná díky funkčním rodinám a participujícím komunitám, důstojné práci, dostupné kvalitní zdravotní a sociální péči, rovnému přístupu ke kultuře a efektivnímu vzdělávacímu systému, který umožňuje každému dosáhnout individuálního maxima vzdělání a podporuje rozvoj přenositelných kompetencí.

Cílem je posílit participaci osob sociálně vyloučených či sociálním vyloučením ohrožených na rozhodování o řešení sociálního vyloučení.